

Article Arrival : 08/01/2021

Published : 17.02.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sss.2987>Reference Dabanlı, F. & Kandemir, M. (2021). "Psikolojik Danışman Adaylarının Terapötik İttifak Düzeylerinin Bir Modelle İncelenmesi: Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Sosyal Problem Çözme Becerileri" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:79, pp:982-992

PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ TERAPÖTİK İTTIFAK DÜZEYLERİNİN BİR MODELLE İNCELENMESİ: BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ¹

Analysis Of The Therapeutic Alliance Levels Of Psychological Advisor Candidates With A Model: Five Factor Personality Characteristics And Social Problem-Solving Skills

Ahmet Furkan DABANLI

Milli Eğitim Bakanlığı, Psikolojik Danışman, Konya/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4676-6979>

Doç.Dr. Mehmet KANDEMİR

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Kırıkkale/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5576-3537>

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, psikolojik danışman adaylarının danışanlarıyla kurduğu terapötik ittifak ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkide sosyal problem çözme becerilerinin aracılık rolünü incelemesidir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırma, üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans bölümü 4. Sınıf öğrencilerinden en az 1 psikolojik danışma yapmış ve süpervizyon almış 458 psikolojik danışman adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Terapötik İttifak Ölçeği: Psikolojik Danışman Formu, Sıfatlara Dayalı Kişilik Ölçeği (SKDT), Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu (SPÇE-KF) kullanılmıştır. Hipotez test modelinin analizi için AMOS programı kullanılmış ve değişkenler arasındaki ilişkiler yol analizi ile incelenmiştir. Oluşturulan modeli test için yapılan yol analizi sonucunda modelin iyi uyum değerlerine (CFI =.98, IFI =.98, NFI .97, TLI .94, GFI .98 ve AGFI .95 χ^2 / sd 1.37, RMSEA .07) sahip olduğu bulunmuştur. Bulgular; psikolojik danışman adaylarının beş faktör kişilik özelliklerinden; nevrozluğun, dışadönüklüğün ve sorumluluğun psikolojik danışman adaylarının terapötik ittifak becerilerini anlamlı yordadığını; sosyal problem çözme becerisinin kişilik özellikleriyle terapötik ittifak arasında güçlü aracılık rolüne sahip olduğunu göstermiştir. Bulgular, alanyazındaki birikimle tartışılmış ve ileride yapılacak araştırmalara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Terapötik İttifak, Kişilik Özellikleri, Sosyal Problem Çözme

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the mediating role of social problem-solving skills in the relationship between personality traits and the therapeutic alliance that psychological counselor candidates establish with their clients. The research, using the relational screening model, was conducted on 458 counselor candidates who had at least 1 psychological counseling and supervision from 4th grade students of the guidance and psychological counseling undergraduate departments of universities. The Therapeutic Alliance Scale: Psychological Counseling Form, Adjectives Based Personality Scale (SKDT), Social Problem Solving Inventory - Short Form (SPÇE-SF) were used as data collection tools in the study. For the analysis of the hypothesis test model, the AMOS program was used and the relationships between variables were examined by path analysis. As a result of the path analysis performed for testing the model created, it was found that the model has good fit values (CFI = .98, IFI = .98, NFI .97, TLI .94, GFI .98 and AGFI .95 χ^2 / sd 1.37, RMSEA .07). Results; five factor personality traits of counselor candidates; neuroticism, extraversion and responsibility significantly predicted the therapeutic alliance skills of counselor candidates; showed that social problem solving skill has a strong mediating role between personality traits and therapeutic alliance. The findings were discussed with the knowledge of the literature and various suggestions were made for future research.

Key Words: Therapeutic Alliance, Social Problem Solving, Big Five Personality Characteristic

¹ Bu makale ilk yazarın aynı isimli yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

1.GİRİŞ

Psikolojik danışma Tan'ın (1992) tanımıyla; danışmanın, danışanın gelişmesi ve problemini çözmesi için belirlenmiş yer ve zamanda, kurallar içinde, yardıma özgül psikolojik yaklaşım ve tekniklerle yürüttüğü sistematik terapötik ilişki sürecidir. Kuzgun'a (1988) göre psikolojik danışma etkinliğinin olumlu ilerlemesi, danışman-danışan ikilisinin kurduğu ilişkinin etkililiğine dayanır. Tesirli olarak görülen ilişki ise, tarafların beklentisi ve amacı birbirine uygun olduğu derecede mümkün sayılır. Gülüm'e (2015) göre psikoterapötik sürecin etkililiği, bu etkinin nereden kaynaklandığı sorusu alanda çok ilgi çekmiş bir sorudur. Bu sorunun cevabı danışanda değişimi sağlayan yöntem, yaklaşım ve değişkenlerin neler olduğunu belirlemek psikolojik danışma mesleği ve bilimi açısından önemlidir (Whiston & Sexton, 1993). Eysenck (1952) 24 adet psikoterapi araştırmasını incelediği çalışması sonucunda psikoterapinin etkisi yoktur sonucuna vardı ve ardından bu iddiasıyla psikoterapi araştırmacıları için yeni bir çığır açmış oldu. Bu gündemdeki araştırma konuları danışma sürecinde olup bitenleri mercek altına alarak psikolojik danışma etkileşiminde nasıl daha kaliteli bir terapötik etki oluşturulabileceği konulu delillere dayalı bilgiler sunan sonuç-süreç araştırmaları yapılmaya başlandı. Bu araştırmaların genel hedefi, psikolojik danışma sürecinin nasıl değişim salıdığını anlamakken, en öte amacı daha etkili danışma etkileri sağlamaktır (Kazdin, 1986). Hill & Lambert'a (2004) göre süreç araştırmaları danışanın-psikolojik danışman davranışları veya ikisi arasındaki özgün ilişkinin ele alınarak psikolojik danışma seansları içindeki işleyişi inceleyen çalışmalardır. Sonuç araştırmaları psikolojik danışma sürecinin sonuç etkisiyle olarak meydana oluşan kısa süreli veya uzun dönem etkileri inceleyen çalışmalardır (Timulak, 2008). Süreç araştırmaları incelediğinde iki ana kola ayrıldığı görülür; bunlar ortak etkenleri ve özgül etkenleri inceleyen araştırmalardır.

Ortak etkenleri inceleyen araştırmalara göre bütün danışma kuramlarında değişimi sağlayan faktörler ortaktır; özgül etkenleri inceleyen araştırmalara göre ise her danışma kuramı terapötik değişimi kendine özgü etkenlerle sağlamaktadır (Gülüm, 2015). Ortak faktör modeline göre, her kuramın ilke ve yöntemleri, süreçte uygulandığında benzer etkiyi oluşturmaktadır. Lambert (1992) ortak faktör modelini temel alan metaanaliz çalışmasında danışma çıktılarına etkileyen dört faktör tespit etmiştir. Bu faktörler ve sonuç etki yüzdeleri şu şekildedir; danışan faktörü %40, terapötik ilişki %30, terapötik model %15 ve pozitif beklenti etkisi %15. Terapötik ilişki, Lambert & Barley'e (2001) göre psikoterapi sonucundaki varyansın yaklaşık %30'unu açıklar ve danışma sonucuna büyük etkisi vardır. Araştırmalar, (Bowman, 1993, Lutz, Leon, Martinovich, Lyons & Stiles, 2007) terapötik ittifakın psikoterapi sonuçlarındaki varyansın %10-20'sini açıkladığını göstermektedir. Araştırmacılar, 1980'lerin başlarında terapötik ilişkinin tüm terapötik süreçte anlaşılması gereken en önemli bileşen olabileceğini öne sürdüler ve bunun üzerinde araştırmalar ağırlık kazandı (Garfield, 1985).

Terapötik ittifakın kavramsallaştırılmasında, Rogers'ın terapötik ortam için terapötik ilişkinin olmazsa olmaz olarak vurgulaması kavramının önemini göstermektedir. İttifak kavramının gelişimine ve ittifak araştırmalarının artmasına en büyük katkının Bordin'in (1979) ittifak kavramına yüklemiş olduğu "kuramlar üstülük" özelliği atfetmesi olduğu söylenebilir. Hangi teknik uygulanırsa uygulansın yaklaşımdan bağımsız etkililik için "terapötik ittifak"ın gerekli olduğunu ilk öne süren kişi Zetzel (1956) olmuştur. Bordin'e (1979) göre terapötik ittifakın yapısı danışan-danışman terapötik ilişkisinin üç bileşeni; amaç ittifakı, görev ittifakı ve duygusal bağ ittifakından oluşur. Bordin'e göre ittifakın etkisi danışan ve danışmanın terapidaki görevler ve ana amaç için karşılıklı ortak anlayışta olmasına ve aralarındaki terapötik etkileşimin kalitesine dayanmaktadır.

Psikolojik danışma'nın sonucunu ve sürecini etkileyen birden çok bileşen olmasıyla birlikte; Yılmaz Cengiz'e, (2018) göre danışmanın konumu psikolojik danışma için tam da merkezdedir. Psikolojik danışma sürecinde danışmanın "kişi" olarak varlığının önemi Aveline (2005)'in vurguladığı gibi, danışman olmadan psikolojik danışma'nın var olması mümkün değildir. Çünkü psikolojik danışma, danışan-danışman ikilisi arasında ilerleyen ve sonuçlanan terapötik bir ilişkidir. Yılmaz Cengiz'e (2018) göre psikoterapideki değişim mekanizmaları, ittifakta kırılma ve onarıma ilişkin araştırmalar çeşitlendiğinden beri; terapötik düzenleme sürecini yönetmek sorumluluğu olan terapistlerin, terapi sürecine ilişkin belirleyiciliği görünürleşmiştir

Günümüzde bazı psikolojik danışmanların, terapi süreçleri ve sonuçları açısından daha etkili olduğu bilinmektedir. Finlay'e (2018) göre sık sık ele alınan bu araştırma konusu, etkili ve etkisiz psikoterapistler arasında önemli bir fark olup olmadığıdır ve bu farka neler etkide bulunur. Araştırmacılar, cinsiyet, eğitim

düzei, danışma deneyimi, vaka yükü ve dini inançlar gibi değişkenlerin bazı bireyleri daha iyi psikoterapistler haline getirip getirmediğini araştırdılar. Gülüm ve Soygüt (2018) “etkili psikoterapistlik” özelliklerini sıralayan çalışmasında; ittifakta kırılmaları onarabilen, ilişkisel ve kişiler arası alanlarda donanımlı, kendi yaşantılarını fark edip kendine bakım verebilen terapistlerin bu özelliklere sahip olmayan terapistlere göre daha etkili olduğunu aktarır. Finlay’a (2018) göre psikoterapistlerin etkili başa çıkma becerileri geliştirmeleri, gelişmiş iletişim becerilerine sahip olmaları ve başkalarını daha koşulsuz kabul etmeleri beklenir. Keirse (1998) ise çalışmasında danışman arketipi, bireyi empatik olarak tanımlar, başkalarının duygularını tanımlama yeteneğine sahiptir ve başkalarının hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olma arzusuna sahiptir. Köseoğlu’na (1994) göre psikolojik danışmanların değişime açık, hoşgörülü, sabırlı olan ve dışa dönük, kişiler arası ilişkileri etkili, kendisinden memnun olması gibi özelliklere sahip olduğu olarak gözlenmiştir

Kişilik konusundaki çalışmalarda birçok görüş belirtilmiştir. Bacanlı, İlhan & Aslan’a (2009) göre bu birçok görüşü içeren ve özetleyen beş faktör kişilik kuramı kişiliği beş ana faktör (yumuşak başlılık, nevrotiklik, dışadönüklük, özdisiplin/sorumluluk ve deneyime açıklık) altında özet bir şekilde ortaya koyabilmiştir. Beş faktör sınıflamasının deneysel olarak sınanmış, genel kabul görmüş, kişilik özelliklerinin yeterli bir sınıflaması olarak yaygın bir biçimde kabul gördüğü Costa & McCrae, (1995) Bacanlı, İlhan & Aslan, (2009) Berkman, (2013) ilgili araştırmacıların bulgularıyla desteklenmiştir. Bu sebeple bu çalışmada, psikolojik danışman adaylarının kişilik özellikleri beş faktör sınıflamasına göre değerlendirilmiştir

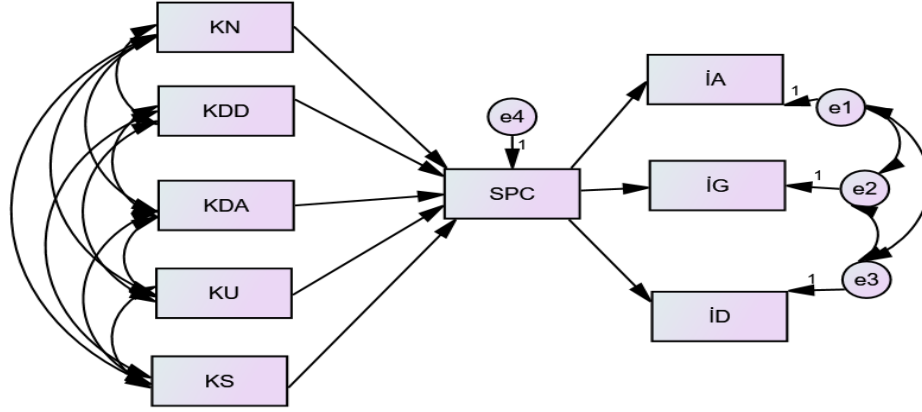
D’ Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares (2004) sosyal problem çözmeyi özet olarak davranış ve duygu sorunları gibi kişi içi, kişilerarası, kişisel olmayan ve toplumsal sorunlar olarak dört başlık altında ve bireyin hayat işlevini etkileyen her tür sosyal konulu sorun şeklinde açıklamaktadır. Kaya’ya (2005) göre psikolojik danışma süreci, danışanın problemlerini çözmeye becerileri edinmesini, kendi hayatında bağımsız olabildiğini ve içinde bulunduğu toplumda sorumluluk sahibi, üretici ve etkin rol alabilmesini sağlamayı amaçlayan yardım sürecidir. Psikolojik danışma süreci danışanın problem çözme becerisi edinmesi için odaklanır ve bu şekilde danışanların problem çözme becerilerini artırır nihayetinde bu beceriyi edinen danışan, öz güven ve olumlu benlik algısı sahibi olacaktır (Heppner & Krauskopf, 1987). Öz güven ve olumlu benlik algısı sahibi danışan zaten psikolojik danışma sürecinin ana hedeflerindedir. Problem çözme becerisi donanımı her insan için önemli olarak görülürken psikolojik danışmanlık gibi birey odaklı meslekler için daha da önemlidir (Allison & Allison, 1993). Etkili psikolojik danışmanlar, Akkoyun’a (2001) göre sosyal becerileri ve problem çözme becerileri konusunda yeterlilik sahibi bireyler olmalıdır. Yüksek sosyal becerileri olan bireyler, Cartledge & Milburn’a (1992) göre çevreleriyle daha olumlu ve yapıcı ilişkiler geliştirmekte, onların ihtiyaçlarını karşılama ve amaçlarına erişmelerinde yardımcı olabilmektedir. Aynı zamanda D’Zurilla ve arkadaşlarına (2002) göre bu bireyler daha etkili problem çözebilmektedir. İnsanlar günlük yaşamlarında pek çok problemle karşılaşır bireylerin farklı davranışlar sergilerler bu farklı çözümlerin üretilmesi kişilik özellikleriyle ilgili bir durumdur (Dündar, 2009). Dow & Mayer’e (2004) göre etkili problem çözme becerisi olan bireyler çevrelerine göre daha bağımsız, sosyal açıdan yeterli, yaratıcı düşünebilen, yüksek özgüvenli ve belirsizliklerle baş edebilen bireylerdir.

Yapılan araştırmaların bulgularına bakıldığında psikolojik danışmanlarda problem çözme becerileri yükseldikçe duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeyleri düşmekte, kişisel başarı puanları ise yükselmektedir Çınar (2016); Gültekin (2006) 250 psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencisinin problem çözme becerilerini araştırdı ve bulguları doğum yerine, cinsiyete, algılanan anne-baba tutumuna göre problem çözme becerisinin anlamlı bir farklılık göstermemektedir; Duman ve arkadaşlarının (2013) öğretmen adaylarının kişilik türlerine göre problem çözme becerilerini araştırdığı çalışmada nevrotiklik düzeyi düşük öğretmen adaylarının, nevrotiklik düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarına göre, sorumluluk düzeyi yüksek öğretmen adaylarının, sorumluluk düzeyi düşük öğretmen adaylarına göre daha yüksek problem çözme becerisine sahip olduklarını bulmuşlardır.

Terapötik ilişkinin önemi ve yüzdesi (%30) (Lambert & Barley, 2001) göz önüne alındığında, bu çalışma terapötik ilişkiyi etkileyen değişkenleri daha iyi anlamaya amaçlanmaktadır. İlgili alanyazında yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda terapötik ittifak- danışman “kişilik özellikleri- sosyal problem çözme becerisi” etkisinin incelendiği bir araştırma olmadığı ve bu etki faktörlerinin önemi göz önüne alındığında alanyazında bu eksikliğin giderilmesi adına bu çalışmanın önemi ve gerekliliği anlaşılabilir. Terapötik ittifakın daha iyi geliştirilmesine izin veren kişiliğin spesifik bileşenleri hakkında az şey bilinmektedir. Bu çalışma, terapötik ittifakın gelişmesi için elverişli bir ortam yaratabilecek

mekanizmalardan birinin psikolojik danışmanın kişiliği olduğu önermektedir. Kişilik özellikleri, bir danışmanın iyi bir ittifak kurma ve sürdürme yeteneğini belirlemede büyük bir rol oynayabilir.

Genel olarak ilgili araştırmalar incelendiğinde psikolojik danışma sürecinin etkililiğinin incelenmesinde terapötik ittifakı etkileyen faktörlerden psikolojik danışmanın bağlanma stiline etkisinin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Beş faktör kişilik özellikleri ve sosyal problem çözme becerisinin terapötik ilişkide ne gibi rolleri olduğuna dair bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Oysa, tüm bu nedenlerle birlikte bu çalışmanın temel amacı, beş faktör kişilik özellikleri ve sosyal problem çözme becerisinin terapötik ittifakı nasıl yordadığını ve sosyal problem çözme becerisinin, beş faktör kişilik özellikleri ile terapötik ittifak ilişkisinde aracılık rolü olup olmadığını araştırmaktır. Bu bağlamda oluşturulan kavramsal model aşağıdaki gibidir.

Şekil 1. Kavramsal model

(*KN- Nevrotiklik, KS-Sorumluluk, KDA-Deneyime Açıklık, KU-Uyumluluk, KDA-Deneyime Açıklık, SPC-Sosyal Problem Çözme, İA-Amaç İttifakı, İG- Görev İttifakı, İD- Duygusal Bağ İttifakı)

2. YÖNTEM

Araştırmanın yöntem bölümünde, araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerinin analiziyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli olarak değerlendirilen ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, en az iki değişken arasındaki birlikte değişim düzeylerini belirlemek için araştırmalarda kullanılacak bir modeldir (Cohen, Manion, & Morrison, 2000). Bu çalışmada psikolojik danışman adaylarında terapötik ittifak becerisi, beş faktör kişilik özellikleri ve sosyal problem çözme becerisi). arasındaki ilişki örüntüsünü açıklamak amacıyla teorik bir model önerilmiş ve bu model Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) aracılığıyla test edilmiştir. Yapısal eşitlik modellemesi çok değişken barındıran karmaşık hipotez modellerini test etmeye uygun analiz yöntemidir. Araştırmacının bulgularının önerdiği hipotez modele uygunluğunu test eden yapısal eşitlik modeli, değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koyan kuramsal modelleri sınavan bir analiz yöntemidir (Hu & Bentler, 1998).

2.2.Araştırma Grubu

Araştırma grubu, YÖK'e bağlı Kırıkkale, Marmara, Zonguldak Bülent Ecevit, Yıldız Teknik, İstanbul, Aksaray ve Niğde Ömer Halisdemir üniversitelerinde eğitim almakta olan 4. Sınıf Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Toplamda 458 psikolojik danışman adayından (335 kadın, 123 erkek) veri toplanmıştır. Katılımcıların yaşları 20 ile 41 arasındadır ($X = 22.49$; $Ss = 1,77$) ve bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinde yapılan danışma oturumu sayısı 3 ile 40 arasında ($X = 11,56$, $Ss = 6.66$), bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinde aldıkları süpervizyonu yeterli bulan 180 ve bulmayanlar 278, bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinde kaç danışanla danışma yaptınız sorusuna verilen cevap 1 kişi ile 152, 2 kişi ile 140, 3 kişi ile 108 ve 4 ve üzeri kişi ile 58 katılımcı ($X = 2,15$, $Ss = 1.02$). bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini bireysel olarak alanlar 123 katılımcı ,grupla olarak alanlar 125 katılımcı ve karma olarak alanlar 210 katılımcı şeklindedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Terapötik İttifak Ölçeği- Psikolojik Danışman Formu: Ölçek, Bordin (1979)'in kuramı temel alınarak Kandemir ve İlhan (2019) tarafından psikolojik danışma meslek çalışanlarının terapötik ittifak düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek yirmi maddelik ve üç faktörlü (görev, amaç ve duygusal bağ) bir ölçek olarak yapılandırılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için, yapılan test için Cronbach alfa iç-tutarlılık katsayılarına bakılmış, katsayılar görev ittifakı faktörü için (.86), amaç ittifakı faktörü için (.87) ve duygusal bağ ittifakı faktörü için (.68) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirliği için, Cronbach alfa iç-tutarlılık katsayılarına bakılmış, sonuçlar birinci faktör için (.89), ikinci faktör için (.85) ve üçüncü faktör için (.71) olarak bulunmuştur. Bulgulanan cronbach alfa değerlerine göre ölçeğin güvenilir değerlere sahip bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Kayış, 2014).

2.3.2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Ölçeği-SKDT: Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından geliştirilen ölçek, beş faktör kişilik kuramı odak alınarak kişilik çalışmalarında kullanılmak üzere geliştirilmiştir. SKDT'nin geçerlik çalışmasında yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda yumuşak başlılık, dışa dönüklük, nevroitiklik, sorumluk ve deneyime açıklık şeklinde 5 faktöre ayrıldığı görülmüştür. Bu çalışmada ölçeğin boyutlarının iç tutarlılık katsayılarına bakıldığında (.64) ile (.89) aralığında değiştikleri; en yüksek katsayının Dışadönüklük (.89), en düşük katsayının Duygusal Dengesizlik (.64) boyutunda olduğu; ve ölçeğin boyutlarının katsayıları ise dışadönüklük (.87), duygusal dengesizlik (nevroizm) (.64), deneyime açıklık (.75), yumuşak başlılık (.79), sorumluluk (.81) olarak bulgulanmıştır. Bulgulanan cronbach alfa değerlerine göre ölçeğin güvenilir değerlere sahip bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Kayış, 2014).

2.3.3. Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu (SPÇE-KF): Ölçek D' Zurilla, T.J., Nezu A.M., & Maydeu-Olivares, A. (2004)'in sosyal problem çözme kuramını temel alan Çekici (2009) tarafından, D' Zurilla ve ark. (2002)'in geliştirdiği Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Formu' nun Türkçe'ye uyarlama çalışması ile ülkemizde kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal Problem Çözme Envanteri problem yönelimi ve problem çözme tarzları olarak iki boyut olarak yapılandırılmıştır. Problem yönelimi boyutu, probleme olumlu ve olumsuz yönelim olacak şekilde alt iki boyuttan oluşmaktadır. Problem çözme tarzı boyutu ise rasyonel, dikkatsiz/dürtüsel, kaçınan tarz olacak şekilde üç alt ölçek olarak yapılandırılmıştır. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada güvenilirliğini test için boyutların iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmıştır. Her boyut ve onların alt ölçeklerine ilişkin bulunan iç tutarlılık katsayı değerleri olumlu-rasyonel boyut için (.81), olumsuz boyut için (.76), kaçınan boyut için (.74) ve dürtüsel boyut için (.61) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin boyutlarının iç tutarlılık katsayıları; olumlu-rasyonel boyut (.81), olumsuz boyut (.80), kaçınan boyut (.84), dürtüsel boyut (.60) olarak bulunmuştur. Bulgulanan cronbach alfa değerlerine göre ölçeğin güvenilir değerlere sahip bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Kayış, 2014).

2.4. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analize Hazırlanması

Araştırmada psikolojik danışman adaylarından veri toplamadan önce, onlara araştırmanın genel amaçları, veri toplama araçları ve ortalama uygulama süresi hakkında bilgiler verildi. Araştırma grubu, ölçekleri ortalama 15 dakika içinde doldurarak uygulamalarını tamamladıkları gözlemlendi. Toplanan veriler IBM SPSS 20'e girildikten sonra, analize hazırlanması için bazı ön değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma verilerinin, frekans dağılımları incelenmiştir. Yol analizi analizinden önce çok boyutlu durumlar için bağımlı değişkenin dağılım normalliği incelenmiştir. Bunun için normallik varsayımı test edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin tüm değişkenlerine ait basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 1.96 aralığında bulunmuştur. Bu sonuçlar bakarak araştırma verileri Tabashnick'e göre (2013) parametrik tekniklerin analizi için kabul edilebilir düzeydedir denebilir.

3. BULGULAR

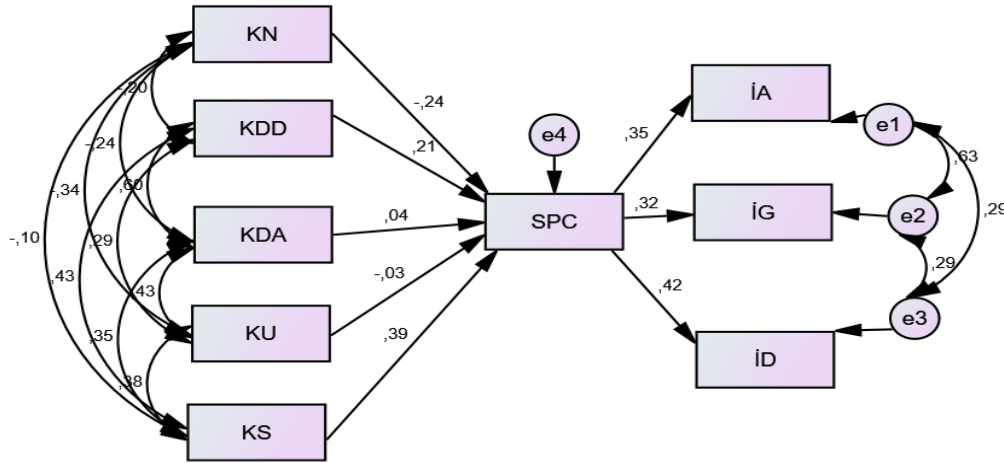
Psikolojik danışman adaylarının terapötik ittifak becerilerinin, kişilik özellikleri ve sosyal problem çözme değişkenleriyle bir model kapsamının yordanmaya çalışıldığı araştırmanın bu bölümünde değişkenlere ait betimsel analizler, değişkenler arasındaki korelasyon analizi ve test edilmiş kavramsal modele ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Öncelikli olarak terapötik ittifak becerisi, kişilik özellikleri ve sosyal problem çözme ölçeğinden alınan betimsel sonuçlar ve değişkenler arasındaki korelasyonlar incelenmiş sonuçları aşağıda verilen Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın değişkenler arasında ilişkileri gösterildiği korelasyon analiz sonuçları

Değişkenler	\bar{X}	ss	1	2	3	4	5	6	7	8	9
(1) Amaç ittifakı	3.47	.71	1								
(2) Görev ittifakı	5.01	.99	.68**	1							
(3) Duygusal bağ ittifakı	5.33	.81	.39**	.38**	1						
(4) Nevrotiklik	5.38	.87	-.13**	-.18**	-.19**	1					
(5) Dışadönüklük	5.19	1.01	.30**	.24**	.30**	-.20**	1				
(6) Deneyime Açıklık	5.45	.87	.24**	.23**	.30**	-.24**	.59**	1			
(7) Uyumluluk	5.60	.80	.25**	.30**	.20**	-.34**	.29**	.42**	1		
(8) Sorumluluk	5.17	.99	.25**	.26**	.22**	-.10*	.42**	.34**	.38**	1	
(9) Sosyal problem çözme	3.58	.52	.34**	.32**	.41**	-.32**	.43**	.34**	.27**	.50**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

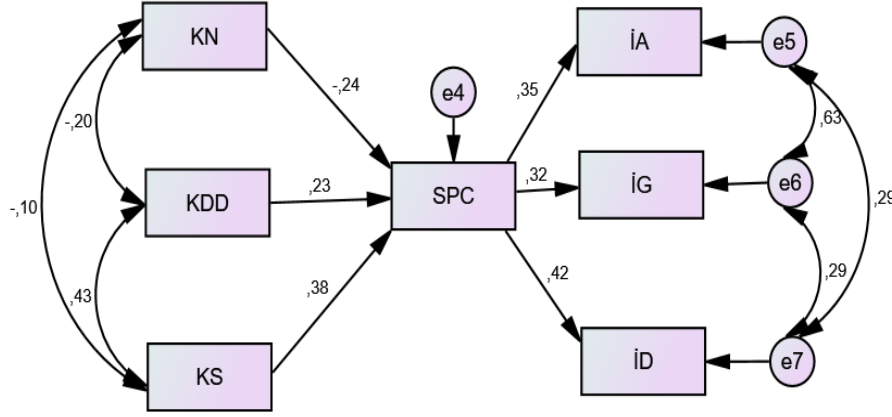
Tablo 1 incelendiğinde, terapötik ittifak boyutları ile ilişkili değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Buna göre, psikolojik danışmanların amaç ittifakı boyutunun dışadönüklük ile pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişkisinin ($r=.30$) olduğu; nevroitiklik ile ($r=-.13$) negatif yönde, düşük ve anlamlı düzeyde ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Psikolojik danışmanların görev ittifakı boyutunun nevroitiklik ile ($r=-.18$) negatif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu; uyumluluk ile ($r=.30$) ve sorumluluk ile ($r=.26$) pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Psikolojik danışmanların duygusal ittifak boyutunun dışadönüklük ve deneyime açıklık boyutunda eşit düzeyde ($r=.30$) pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu; nevroitiklik ile ($r=-.19$) negatif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Bunların yanında, psikolojik danışmanların , sosyal problem çözme becerisi ile duygusal ittifak ($r=.41$); dışadönüklük ($r=.43$) arasında ve sorumluluk uygu ittifakı boyutu ile ($r=.50$) pozitif yönde, orta düzeyde ve nevroitiklik ile ($r=-.32$) negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, psikolojik danışmanların terapötik ittifak becerisi boyutları ile araştırmanın yordayıcı ve aracı değişkenleriyle pozitif ya da negatif yönde anlamlı ilişkisinin olduğu ve dolayısıyla, model testi için gerekli korelasyon yeterliliğine ulaşıldığını söylemek mümkündür. Daha sonra kavramsal modelin test edilmesi işlemine geçilmiştir. Kavramsal modeli test etmek için yapılan yol analiziyle ilgili sonuçlar aşağıdaki Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Terapötik İttifaka İlişkin Oluşturulan Modelin Analiz Sonuçları

(*KN- Nevrotiklik, KS-Sorumluluk, KDA-Deneyime Açıklık, KU-Uyumluluk, KDA-Deneyime Açıklık, SPC-Sosyal Problem Çözme, İA-Amaç İttifakı, İG- Görev İttifakı, İD- Duygusal Bağ İttifakı)

Şekil 2’de verilen, test edilen modele ilişkin elde edilen uyum katsayıları incelendiğinde, Ki-Kare, değerinin 3,46 olduğu ortaya çıkmıştır. Hipotez modeli test etmek için yapılan yol analizi sonucunda tüm kriterlerin modelin iyi uyum değerlerine sahip olduğunu (CFI =.97, IFI =.97, NFI .99, TLI .93, GFI .98 ve AGFI .93 χ^2 / sd 3.46, RMSEA .73) göstermektedir. Test edilmiş modelinin etki katsayıları incelendiğinde, deneyime açıklığın sosyal problem çözmeyi ($\beta=-.04$; $t=0.86$) anlamlı düzeyde etkilediği

görülmekte ve bu değişkenler arasındaki korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, iki değişken arasında , iki değişken arasında düşük düzeyli anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.08$) görülmektedir. Yine, test edilmiş modelinin etki katsayıları incelendiğinde, uyumluluğun genel sosyal problem çözme ($\beta=.04$; $t=-.78$, $p>.05$) anlamsız düzeyde etkilediği görülmekte ve bu değişkenler arasındaki korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, iki değişken arasında düşük düzeyli anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.08$) görülmektedir. Buna göre düşünüldüğünde, hipotez test modelde bu değişkenler arasındaki yordayıcı ilişki modelden çıkartılarak model tekrardan test edilmiştir. Elde edilen nihai sonuçlara ilişkin standardize edilmiş katsayılar Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil 3. Terapötik İttifaka İlişkin Oluşturulan Nihai Modelin Analiz Sonuçları

(*KN- Nevrotiklik, KS-Sorumluluk, KDA-Deneyime Açıklık, SPC-Sosyal Problem Çözme, İA-Amaç İttifakı, İG-Görev İttifakı, İD- Duygusal Bağ İttifakı)

Nihai modeli test etmek için yapılan yol analizi sonucunda tüm kriterlerin modelin iyi uyum değerlerine sahip olduğunu (CFI =.98, IFI =.98, NFI .97, TLI .94, GFI .98 ve AGFI .95 χ^2 / sd 1.37, RMSEA .07) göstermektedir.

Tablo 2. Yordayıcı Değişkenlerin, Yordanan Değişkenler Üzerindeki Etki Değerleri

	Amaç İttifakı			Görev İttifakı			Duygusal Bağ İttifakı			Sosyal Problem Çözme		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Nevrotiklik	-	-.08	-.08	-	-.08	-.08	-	-.10	-.10	-.24	-	-.24
Dışadönüklük	-	.08	.08	-	.07	.08	-	.10	.10	.23	-	.23
Sorumluluk	-	.13	.13	-	.12	.12	-	.16	.16	.39	-	.39
Sosyal Problem Çözme	.35	-	.35	.32	-	.32	.42	-	.42	-	-	-

I: Doğrudan Etkiler; 2:Dolaylı Etkiler; 3: Toplam Etkiler

Tablo 2’deki verilere bakıldığında değişkenler arasındaki yol katsayılarında ilk olarak sosyal problem çözme becerisinin ittifak boyutlarına doğrudan yüksek etkisi göze çarpmaktadır. Sosyal problem çözme becerisi değişkeni amaç ittifakını ($\beta=.35$), görev ittifakını ($\beta=.32$) ve duygusal bağ ittifakını ($\beta=.42$), olumlu yönde ve anlamlı düzeyde etkilemektedir. Diğer bir ifadeyle, yüksek sosyal problem çözme becerisine sahip olan psikolojik danışman adayları, danışmanlarıyla terapötik ittifak kurmaktadır. Bu sonuca bakarak, “psikolojik danışman adaylarının sosyal problem çözme becerisi, terapötik ittifak düzeyini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır denebilir.

Tablo 2’de ikinci olarak dikkat çeken veriler ise psikolojik danışman adaylarında nevroitik kişilik boyutunun terapötik ittifak boyutlarına negatif etkisidir. Nevrotik kişiliğin terapötik amaç ittifakını ($\beta=-.08$), görev ittifakını ($\beta=-.08$) ve duygusal bağ ittifakını ($\beta=-.10$) toplam etkisinin negatif yönde ve anlamlı düzeyde etkilediği bulunmuştur. Bu sonuca göre düşük nevroitik kişilik puanına sahip olan psikolojik danışman adayları, danışmanlarıyla daha iyi terapötik ittifak kurmaktadır denebilir.

Tablo 2’de üçüncü olarak dikkat çeken veriler ise psikolojik danışman adaylarında dışadönük ve sorumluluk kişilik boyutlarının terapötik ittifak boyutlarına pozitif etkisidir. Dışadönük kişiliğin ittifak boyutlarına toplam etkisine bakıldığında terapötik amaç ittifakına ($\beta=.08$), görev ittifakına ($\beta=.08$) ve duygusal bağ ittifakına ($\beta=.10$) pozitif yönde ve anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur. Sorumlu kişiliğin

ittifak boyutlarına toplam etkisine bakıldığında terapötik amaç ittifakına ($\beta=.13$), görev ittifakına ($\beta=.12$) ve duygusal bağ ittifakına ($\beta=.16$) pozitif yönde ve anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur. Araştırma bulguları incelendiğinde özellikle sorumlu kişilik özelliğinin terapötik ittifakı yordamada diğer kişilik özelliklerinden daha yüksek ve anlamlı etkisi olduğu dikkat çekmektedir. . Bu sonuca göre yüksek sorumlu kişilik puanına sahip olan psikolojik danışman adayları, danışanlarıyla daha iyi terapötik ittifak kurmaktadır denebilir.

Tablo-2'ye bakıldığında ek olarak şu verilerde dikkat çekmektedir. Nevrotik kişilik boyutu sosyal problem çözme becerisini olumsuz yönde ve anlamlı düzeyde etkilemektedir ($\beta= -.24$). Dışadönüklük kişilik boyutu sosyal problem çözme becerisini olumlu yönde ve anlamlı düzeyde etkilemektedir ($\beta= .23$). Sorumluluk kişilik boyutu sosyal problem çözme becerisini olumlu yönde ve anlamlı düzeyde etkilemektedir ($\beta= .39$). Bu sonuca bakarak, psikolojik danışman adaylarının sorumluluk ve dışadönük kişilik puanları, sosyal problem çözme becerisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır denebilir.

4.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, psikolojik danışman adaylarının beş faktör kişilik özelliklerinin terapötik ittifak düzeylerini anlamlı yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Beş faktör kişilik özelliklerinin yordadığı yönler incelendiğinde; sorumlu ve dışadönük kişiliğin pozitif; nevrotik kişiliğin negatif yönde terapötik ittifakı yordayıcı olduğu görülmektedir. Yani, sorumlu/özdisiplinli ve dışadönük kişilik puanı yüksek olan psikolojik danışman adaylarının danışanlarıyla terapötik ittifak düzeyleri olumlu bir şekilde artmaktadır. İlgili alan yazına bakıldığında araştırmanın bu bulgularını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Chapman ve arkadaşları (2009) beş faktör kişilik özellikleri ile terapötik ittifak arasındaki ilişkiyi 32 terapistin oluşturduğu araştırma grubu üzerinde incelemiştir. Araştırma sonucunda, terapistlerin dışadönüklük ve deneyime açıklık kişiliğine sahip olanları ile danışanlarıyla terapötik ittifak kurma düzeyleri arasında pozitif yönde; nevrotik kişiliğine sahip olanların terapötik ittifak kurma düzeyleri arasında negatif yönde ilişkilere sahip olduğunu bulgulamışlardır. Ackerman & Hilsenroth (2001) araştırmasında terapistin katı, belirsiz, eleştirel, mesafeli, gergin ve dikkatinin dağınık olması gibi kişisel özelliklerinin ittifaka olumsuz katkı sağladığı bulgulamıştır. Bu kişilik özellikleri 5FKE'ne göre nevrotik ve uyumluluğu düşük kişilik faktörü olarak değerlendirilebilir. Ackerman & Hilsenroth (2003) araştırmasında terapistin esnek, dürüst, saygılı, güvenilir, kendine güvenen, sıcak, ilgili ve açık olma gibi kişisel özelliklerinin ittifaka olumlu katkı sağladığı bulgulamıştır. Bu kişilik özellikleri 5FKE'ne göre dışadönük ve uyumlu kişilik faktörü olarak değerlendirilebilir. Finlay (2018) ise beş faktör kişilik özellikleri ile terapötik ittifak arasındaki ilişkiyi 50 terapistin oluşturduğu araştırma grubu üzerinde incelenmiştir. Araştırma sonucunda, terapistlerin sorumluluk ve deneyime açıklık kişiliğine sahip olanların ile danışanlarıyla terapötik ittifak kurma düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Hirai (2010) araştırmasında Japon psikoterapistlerin alçakgönüllülük, sıcaklık, samimiyet, benmerkezcilikten yoksunluk ve esneklik gibi olumlu kişilik özelliklerine sahip olmasının danışma süreci boyunca danışanla güvenilir ilişkiler kurmasını, danışandan gelen bilişsel ve duygusal bilgileri algılama kapasitesini, yüksek düzeyde terapötik etkililik gerçekleştirmesini olumlu yordadığını bulgulamıştır. Hirai'nin (2010) araştırmasında tespit ettiği kişilik özellikleri beş faktör kişilik özelliklerinde dışadönüklük ve uyumluluk faktörleri olarak sınıflandırılmaktadır. İlgili araştırmalarda da görüldüğü üzere alanyazındaki bulgular bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Psikolojik danışman adaylarının beş faktör kişilik özelliklerinin, danışanlarıyla kurdukları terapötik ittifak açısından önemli olduğu görülmüştür. Buna göre, psikolojik danışmanların, kendi kişilik özelliklerinin neler olduğuna ilişkin bir farkındalık geliştirmesi; yüksek nevrotik ya da düşük sorumlu/özdisiplinli ve dışadönük kişilik puanı olan psikolojik danışman adaylarının kişilik özelliklerinden kaynaklı olumsuz özelliklerini düzenlemeye çalışması, danışanla kurulan terapötik ittifak açısından önemli olabilir. Araştırmada, nevrotik kişilik özelliğine sahip psikolojik danışman adaylarının bu stiller nedeniyle danışanlarıyla terapötik ittifak kuramadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, psikolojik danışman adaylarının eğitimi sırasında nevrotik kişiliğe sahip olan psikolojik danışmanların süpervizör aracılığı ile kişilik özelliklerine yönelik farkındalıkları artırılabilir. Bunun sonucunda, psikolojik danışman adayları, bu özelliklerinin danışma sürecine yansımamasına yönelik beceriler edinebilirler. Terapötik ittifakın, beş faktör kişilik özellikleri ve sosyal problem çözme becerisi ile yordanmaya çalışıldığı araştırmada süre, danışanlara ulaşım, ölçme araçlarındaki yetersizliklerden kaynaklı olarak sadece üniversitede 4. sınıf düzeyinde eğitim almakta olan psikolojik danışman adaylarının üzerinde yürütülmüştür. Fakat ittifak iki yönlü bir ilişkidir ve ittifakın doğasını anlamak için bu iki yönünün araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. İttifak kavramının yapısının anlaşılması için, danışma eğitiminde süpervizör ile

psikolojik danışman adayları arasında oluşan ittifakın, psikolojik danışman ile danışan arasında oluşan ittifak ile ilişkileri incelenmesi önemlidir. Bu doğrultuda, her paydaşın (süpervizör, psikolojik danışman adayları, danışan) algıladıkları terapötik ittifak düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesinin ittifakın yapısının anlaşılması açısından önemlidir.

Araştırma sonucunda, psikolojik danışman adaylarının kişilik özelliklerinin psikolojik problem çözme becerisinin pozitif ve anlamlı yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Ortaya çıkan sonucu destekleyen çalışmalara alan yazında rastlanmamasına rağmen, dolaylı araştırma bulguları ve kuramsal değerlendirmeler bu bulgu açıklanabilir. Yapılan araştırmaların bulgularına göre; Çınar (2016) çalışmasında psikolojik danışmanların problem çözme becerilerini incelemiş ve problem çözme becerileri arttıkça duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin düşmekte olduğunu ve beklendiği gibi kişisel başarı puanlarında yükseldiğini tespit etmiştir; Duman ve arkadaşlarının (2013) araştırmasında öğretmen adaylarının kişilik tiplerine göre problem çözme becerilerini incelediğinde nevrotik kişiliğe sahip olmadığını düşünenlerin, nevrotik kişiliğe sahip olduğuna düşünenlere, sorumluluk kişiliğe sahip olduğuna düşünenlerin, sorumluluk sahibi olmadığını düşünenlere göre daha yüksek problem çözme becerisine sahip oldukları bulgulanmıştır. Yalçın (2016) 315 psikolojik danışmanla gerçekleştirdiği araştırmasında problem çözme becerileri yükseldikçe duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeyleri düşmekte, kişisel başarılarının da artmakta olduğunu bulgulanmıştır. Gültekin (2006) 250 psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencisinin problem çözme becerilerini bulguları doğum yerine, cinsiyete, algılanan anne-baba tutumuna göre araştırdığında ve problem çözme becerisinin anlamlı bir farklılık göstermemekte olduğunu bulgulanmıştır. Eryılmaz ve Hafız Bek (2019) araştırmasında psikolojik danışmanların etkililiğini belirleyen temalardan problem çözme becerisi, kişilik özellikleri ve terapötik ittifakın önemini bulgulanmıştır. İlgili araştırmalarda da görüldüğü üzere alanyazındaki bulgular bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Psikolojik danışmanların üniversitede aldıkları akademik eğitim problem çözme beceri becerilerinin artmasını sağlasa da, (Gültekin, 2006) psikolojik danışmanlar, mesleki veya özel hayatlarında karşılaştıkları problemlere karşı bu beceriyi yeteri kadar ortaya koymakta güçlükler yaşayabilmektedirler. Bu nedenle psikolojik danışmanların daha yetkin ve etkili problem çözme becerilerine sahip olmaları danışmanı daha iyi hale getirmeyi amaçlayan psikolojik danışma sürecini daha etkili hale getirebilir (Hamamcı ve Çoban, 2009). Araştırmada, psikolojik danışman adaylarının sosyal problem becerisinin terapötik ittifakı doğrudan yordayan güçlü bir değişken olduğu ve ittifakın yordanmasında aracılık etkisinin önemli olduğu görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında, psikolojik danışman adaylarının sosyal problem çözme becerisinin artırılmasına ilişkin, lisans eğitimi sırasında; danışma uygulamaları, psikolojik danışma ilke ve teknikleri ve seçmeli ders (problem çözme becerilerine yönelik), ders sayıları artırılarak psikolojik danışmanların daha iyi danışma yapabilmeye ilişkin becerileri artırabilir.

KAYNAKÇA

Ackerman, S. J., & Hilsenroth, M. J. (2001). A review of trainee characteristics and techniques negatively impacting the therapeutic alliance. *Psychotherapy*, 38, 171-184. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.38.2.171>.

Ackerman, S. J., & Hilsenroth, M. J. (2003). A review of trainee characteristics and techniques positively impacting the therapeutic alliance. *Clinical Psychology Review*, 23, 1-33. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(02\)00146-0](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(02)00146-0).

Akkoyun, F. (2001). *Gestalt terapi*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 85-89.

Allison, D. J., & Allison, P. A. (1993). Both ends of a telescope: Experience and expertise in principal problem solving. *Educational Administration Quarterly*, 29 (3), 302-322. <https://doi.org/10.1177/0013161X93029003005>.

Aveline, M. (2005). The person of the therapist. *Psychotherapy Research*, 15 (3), 155-164. <https://doi.org/10.1080/10503300500090902>.

Bacanlı, H., İlhan, T., & Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: sıfatlara dayalı kişilik testi (sdkt). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 261-279.

Bordin, E. S. (1979). The Generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 16, 252- 260.

- Bowman, D. O. (1993). Effects of therapist sex on the outcome of therapy. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 30 (4), 678-684. doi:10.1037/0033-3204.30.4.678.
- Cartledge, G., & Milburn, J. F. (1992). *Teaching social skills to children*. USA: Pergamon Book, Inc.
- Chapman, B. P., Talbot, N., Tatman, A. W., & Britton, P. C. (2009). Personality Traits and the Working Alliance in Psychotherapy Trainees: An Organizing Role for the Five Factor Model? . *Journal of Social and Clinical Psychology*, 28 (5), 577–596. doi:10.1521/jscp.2009.28.5.577.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1995). Domains and facets: Hierarchical personality assessment using the revised neo personality inventory. *Journal of Personality Assessment*, 64 (1), 21-50.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2017). *Research methods in education*. Routledge.
- Çınar, Y. (2016). *Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeyleri ve problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dow, G. T., & Mayer, R. E. (2004). Teaching students to solve insight problems: Evidence for domain specificity in creativity training. *Creativity Research Journal*, 16 (14), 389-402.
- Duman, B., Yakar, A., Türkoğlu, İ. E., & Yakar, P. (2013). Türkiye'de öğretmen yetiştirme programları çerçevesinde öğretmen adaylarının kişilik tiplerine göre problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, 1*, 121-143.
- Dündar, S. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 39-150.
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2002). *The social problem-solving inventory-revised (SPSI-R): Technical manual*; MHS North Tonawanda NY.
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2004). *Social problem solving: Theory and assessment*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10805-000>.
- Eryılmaz, A., & Bek, Ö. Ü. H. (2019). Danışmanların beklentilerine göre etkili psikolojik danışmanların 15 özelliği. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi 2019*, 9 (1), 273-294, doi: 10.23863/kalem.2018.106.
- Eysenck, H. J. (1952). The effects of psychotherapy: An evaluation. *Journal of Consulting Psychology*, 16 (5), 319-324. doi: 10.1037/h0063633.
- Finlay, M. (2018). *The relationship between psychotherapist personality and therapeutic alliance*. Yayınlanmamış doktora tezi. Loma Linda University.
- Garfield, S. (1997). The therapist as a neglected variable in psychotherapy research. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 4, 40–43. 10.1111/j.1468-2850.1997.tb00097.x.
- Gültekin, A. (2006). *Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzurum.
- Gülüm, İ. V., Soygüt, G., & Safran, J. D. (2018). A comparison of pre-dropout and temporary rupture sessions in psychotherapy. *Psychotherapy Research*, 28 (5), 685-707.
- Gülüm, İ. V. (2015). *Psikoterapinin yarıda bırakılması (pyb) ve terapötik ittifakın niteliksel olarak incelenmesi: Seans içi hasta-terapist etkileşimleri ile pyb 'yi öngörebilmek mümkün mü?*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara.
- Hamamcı, Z., & Çoban, A., (2009). Psikodramanın psikolojik danışmanların problem çözme becerilerini algılama düzeyleri üzerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, vol.28*, 63-74.
- Heppner, P. P., & Krauskopf, C. J. (1987). An information-processing approach to personal problem solving. *The Counseling Psychologist*, 15 (3), 371-447.
- Hill, C. E., & Lambert, M.J. (2004). Methodological issues in studying psychotherapy processes and outcomes. In M. J. Lambert (Eds.), *Handbook of Psychotherapy and Behavior Change* (p.84-135). New York: Wiley.

- Hirai, T. (2010). *Personal and professional characteristics of Japanese Master therapists: a qualitative investigation on expertise in psychotherapy and counseling in Japan*. Yayınlanmamış doktora tezi. Minnesota University. <http://hdl.handle.net/11299/98543>.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: sensitivity to underparameterized model misspecification. *Psychological Methods*, 3 (4), 424-453.
- Kalaycı, N. (2001). *Sosyal bilgilerde problem çözme ve uygulamalar. (1. Basım)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kandemir, M., & İlhan, T. (2019). *Terapötik İttifak Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması: Psikolojik Danışman Formu*. 28. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi. 25-28 Nisan, Ankara.
- Kaya, A. (2005). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Anı Yayınları, Ankara,
- Kayış, A. (2014). *Güvenirlik Analizi*. Ş Kalaycı (ed.), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (s. 403-419). (6. Baskı). Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kazdin, A. E., Kratochwill, T. R., & VandenBos, G. R. (1986). Beyond clinical trials: Generalizing from research to practice. *Professional Psychology: Research and Practice*, 17 (5), 391.
- Keirse, D. (1998). *Please understand me u: temperament, character, intelligence*. Del Mar, CA: Prometheus Nemesis Book Company.
- Köseoğlu-Muslu, S. (1994). *Psikolojik danışmanların empatik becerilerinin ve kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuzgun, Y. (1992). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Lambert, M. J. (1992). *Psychotherapy outcome research: Implications for integrative and eclectic therapists*. In J. C. Norcross & M. R. Goldfried (Eds.), *Handbook of psychotherapy integration*, (pp. 94-129). New York: Basic.
- Lambert, M. J., & Barley, D. E. (2001). Research summary on the therapeutic relationship and psychotherapy outcome. *Psychotherapy*, 38, 357-361.
- Lutz, W., Leon, S. C., Martinovich, Z., Lyons, J. S., & Stiles, W. B. (2007). Therapist effects in outpatient psychotherapy: A three-level growth curve approach. *Journal Of Counseling Psychology*, 54 (1), 32-39. doi:10.1037/0022-0167.54.1.32.
- Tabashnick, B.G., & L.S. Fidell. *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson, 2013.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik yardım ilişkileri: Danışma ve psikoterapi*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Timulak, L. (2008). *Research In Psychotherapy And Counselling*. Sage.
- Whiston, S. C., & Sexton T. L. (1993). An overview of psychotherapy outcome research: Implications for practice. *Professional Psychology: Research and Practice*, 24 (1), 43-51.
- Yılmaz-Cengiz, Ö. (2018). *Doktora öğrencisi psikoterapistlerin şema terapi süpervizyonuyla izledikleri danışanlarıyla olan ittifakta kırılma deneyimlerinin yorumlayıcı fenomenolojik analizi ve bu deneyimlere yönelik sınırlı yeniden ebeveynlik imgelemesi uygulanması*. Yayınlanmamış doktora Tezi, Ankara.
- Zetzel, E. (1956). Current concepts of transference. *The International Journal of Psycho-Analysis*, 37, 369-376.